

Մանգրումի Էֆեաք

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԵՆԷ

1866 ՄԱՐՏ 8 ՍՈՒՐ

ՆՈՒՄԵՐՈ 8

Մանգրումի Էֆեաք հասկանալի է Երևանի 260 հազար բնակչության, սենյակի գրքերի, բոլոր փարատող տարիների համար, 200 զ" օրուկ, ալիքը պլանը 400 զ" օրուկ, վե նիստի տարի 50 ար փարայա սաթը լաճագ տրո :

Իլանաթրն պեհեր սաթը լաճագ տրո , պեհերն տեֆատա 5 , իլանաթ տեֆատա 2 , վե իլանաթի վե սաթը տեֆատա 1 էր զուրուկ ալանաճագ տրո :

Մեթոդի վե սաթը , իսթանպուլի Պադիշահ Գաբուսու խարիճիտե , գաբուսու իլե ճամիլ շերիֆ արա ելերնտե քեպին Նապըր խանրնտա , կարապետ Յ . Փանոսեանը 18 Նիստի օրու օտարնա կեօնտերիլեճեք տրո :

ԹԱՀՐԻՐԱԹԸ ԹԵՂԵԿՐԱՑԻՅՅԷ

Տիւն ախաւքի Լա թիւրքիտե օգուկ տուղունա կեօրե , իսկէնտերիլետե մուգիմ Ֆրանսա ժէնեքալ գօնաօրու թաւափրնտան իսթանպուլա սեֆարեթիսանէյե բէնճէմպիհ կիւնիւ շու աթիտեքի թէլէկրաֆ չէքիլիշ տրո :

« Մըսըրտա գօլերա եօգտուր , Սիւվէյիլ պօղաղընտան կելիլ օլան պիւր աւտամըն , էվրօպալը խասթախանէսինտե արըզը սուրեթտե իլէթի մեզպուրէտէն վուրուլուղու թահգըզ օլունմուշտուր , Ֆազաթ , օնտան պաշգա հիւ պիւր ֆէնալըզ վուգու պուլմայրա , սըհէթի ումուլիյե բէք խի պիւր հալտե պուլունմագտա տրո » :

Իսթանպուլ սըհէթի նագարեթին տախի , իսկէնտերիլե սըհէթի նագարեթի թարափրնտան , մեզքիւր թէլէկրաֆտան պիւր կիւն էվէլ , շու գիւրտեքի թէլէկրաֆ կելիլ տրո :

« Մըսըրտա , աւալ գօլերա գօրգու սու էսերի եօգտուր » :

« Մարտ 8 տե , արըզը սուրեթտե օլտուղու հալտե , Սիւվէյիլ պօղաղընտան կելիլ օլուկ , վե էվրօպալը խասթախանէսինտե պուլունման պիւր քիլի իւղէրինտե , իլէթի մեզպուրէնին գուհուրի կեօրիւլիւշ տրո » :

Ալեքէք մէմլէթիլիտե , կերէք Մըսըրըն հէր թարափրնտա , վե կերէք Սիւվէյիլ պօղաղընտա , սըհէթի ումուլիյե բէք խի պիւր հալտե պուլունմագտա տրո » :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅՅԷ

Էվրօպալա , տիգդաթ չայան հէման հիւ պիւր պիւլիւք հալաթիս եօգտուր տիսէք ճալիլ տրո : Կիւնքի , բօլիթիգա միլիոնէմիւկէր օլան ինկիլթէրա իլէ Ֆրանսա բարաւ

մէնթօլարը , քէնտի միւզաքէրաթ վե միւնատէլաթըյա մէշղուկ պուլունմագտա օլտուղունտան էնալիլեր վե սաթը տեվէթլէր տախի , օնալըն նէթիճէլէրինէ միւնթաղը պուլունմագտա տրոլար :

Լօնտրա բարլամէնթօսուկու պու կիւնլէրտե պաշըճա իւլ շէյ մէշղուկ իլմէքտէ կիպի տրո : պիւրինիսի ինթիսապ մատտէսինն եէնի պիւր նիգամ թանթընա գօնուլարապ , ալմէլ թագըմընն հուգուգու թանըմաթ , իլէրինիսի , ինկիլիլ քիլիսէսինէ թապի օլմայնար , եսնի պաշգա մէշղուկ վե եախօտ պաշգա տինտէն պուլունմալար , քէնտի քիլիս վե բարապարը ուղընտա 75 միլիոն ֆրանգ ստրի իլմէքիլի հալտե , ինկիլիլ քիլիսէսինէ թապի պուլունմալարըն շու մէսարիֆի իսէ , հիւքիւմէթ թարափրնտան գալըրմագտա օլուկ , վե պու խուսուս հագգանիյեթ մուղայիլ օլտուղունտան , պու ուսուլին լաղլ իսթիլմէսի , վե իլանաթիսի , ալմէ նէգտինտէ գանլը գաթիլ սալմայրա , շու միւնագաթըն , մահպուսանէլէր տէրունիտե , պիւրէր հաքիմ , պիւր գաշար նէֆէր գապիլման վե միւնլինի սաթիլե նէգտինտէ ինրա գըլընմալընտան իպարեթ պուլունմագտա տրո : հալ պու քի , դաղէթալարտան պաղըրար , էնալի թարափրնտան սէյլէյերէք , պիլիմ մագսէտիլիլ , գաթիլ ու իտամ մատտէսինն մէյտանտէ ինրալըն լաղլը օլմայրա , իլա մէշղուկ ինրալըն լաղլը տըր տէյի թէլէքքի իլմէքտէ տրոլէր :

« Ֆրանսա բարլամէնթօսուկու , պաշըճա էմիլի գիւրաթ մատտէսինտէն պահա , վե իւղէրինէ միւնատէլէր օլունմագտա տրո , Կիւնքի Ֆրանսա տա էմիլի գիւրաթըն կերիտէ պուլունմալար , քեաֆէյի ալիմէրին վե վաթանրէրլէրլէրին նագարը տիգդաթլարըն տալիլ իլէմէքտէ տրո » :

Հէլէ մէարիֆի ումուլիյե նագըրը Մ . Տիւրիլ իսէ , մէքթիլէր հագընտա կեօթէրտիլի շէվը ու դայրէթ վե տիգդաթըլա , թարիլիլտէ պիւլիւք եէր գազանմագտա տրո :

Չէնտ սէնէտէն պերու , ումուլէն էնալիլն օգուկուկ եաղմալը գըմընտա , բէք չօգ եօլար տիւլիւնիւլ , վե թէֆթիլ ու թէճէսիւլէրէ չըգըմըն օլտուղտան պաշգա , պու տէֆա իսէ , տիգդաթ չայան եէնի պիւր հիւսապ տահա մէյտանէ գօյմուշտուր : շէյլէ քի , 1865 սէնէսինտէ Ֆրանսա տա , գուրաթըն չէքիլմիլ օլան , 542,955 քիլինին մալիւմաթմա օլան հալլէրի թէֆթիլ օլունտուգա , 252,452 նէֆէրինն աղ չօգ օգումագ եաղմագ պիլիլ , ֆագաթ 80,552 նէֆէրինն աւալ օգումագ պիլիլ տիլի ալալըմընտրո :

1855 սէնէսինտէ , 20 եալընտա պուլունման տէլիլանլըրտան եիւղտէ 49ու օգումագ եաղմագ պիլմէք իքէն , 1845 տէ եիւղտէ 44է էնմիլ , վե 1855 տէ եիւղտէ 54է թէնէղլիլ իլլէմիլ , վե 1865 տէ եիւղտէ 28է ինմիլ , վե չալըն ուղհուրա կէլէն իլտամ ու դայրէթ սէմէրէսինտէն օլարագ , պու սէնէ եիւղտէ անճագ 26 նէֆէր օգումագ եաղմագ պիլմէյէն գալմընտրո : հալ պու քի միւնայիլէյի Մ . Տիւրիլին մէնվիլի գամիլի , կերէք էրէք , վե կերէք նիսա թալիֆէսինտէ Ֆրանսա տա հիւ պիւր թանէ օգումագ եաղմագ պիլմէյէն պըրագմագ տրո :

« Ժէնալ Բրիմ Բօրթէկիլ բայիթալթըն թէրք իլէ Լօնտրայտ կէլմիլ , վե օրտան տախի Ֆրանսայա կէլմէք նիլէթինտէ իմիլ » :

Պու ճիւմլէ իլէ տախի խաբանտա էսէրի իսթիլալ պիլիւն պիլիւն մահվ օլունմատըղընտան , արալըգ արալըգ էթէտէն պերուտէն սէր կէօթէրմէքտէ տրո :

Մանգրումիլիլ էլալն սաթըլարը միսիլու , Պադիշահ գաբուսուկու , լէնի-ճամիլ գաբուսուկու , վե սաթը իլանը թանթաթ աւալմըն օլան մահլէլտէ տախի , հէր քէսէ գօլալըգ օլմագ իլին , թանէ իլէ սաթըլմայա պաշլամըն տրո :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՑԻ

Պու կրնալէրտէ, կէրէք թիւրքիյամըգ-
ճա, վէ կէրէք էվրոպաճա, էն պիւրիւք
մէսէլէլէրտէն պիւրիսի, Ուլաճ Պուղտան մէ-
սէլէսի օլմասընա շիւքէն էօգտուր:

Վազաա, պու մէսէլէսին հալլ ու թէս-
վիյեէսի իշին, փարիստէ գօնֆէրանս թէ-
ճէմիւ իթմէքտէ եախօտ իտէճէք տիր, վէ
ինկիլթէրրա, Ֆրանսա, վէ Բուսիա թարա-
ֆընտան րույի րիզա կէօսթէրիտիքտէն պաշ-
գա, Ալթիւրիա իլէ Բրուսիա թարաֆընտան
տախի կէսթէրի լէճէյի շիւքէսիգ կիպի պու-
լունմագտատրը. լաքին, շու մատտէ աճէպա
նասըլ թէսվիլէ օլունմագտատր. Ուլաճ Պուղ-
տան եինէ պիւրիքտէ օլաբագ, էվէլէքի կիպի
եալընըգ պիր պէյ սէշէպիլէճէքէր միտիր,
եօխսա, 1858 սէնէսի շարթնամէսի իգթիգա-
սընճա, Ուլաճ վէ Պուղտան իշին պաշգա
պաշգա վօլօլօտալաճ մը նասպ իթմէք լա-
զըմ կէլէճէք տիր. շիւքի, Սալթանաթը
սէնիյեէ թարաֆընտան, եալընըգ պու տէֆա
իշին, Գուզա պէյին միւստէթի հիւքիւմէ-
թիւն հիւրմէթէն, մէգքիւր իքի մէմալիքին
պիրլէշմէսինէ միւսաատէ օլունմուշտուր:

Լաքին, աճայիպի շուրասըտըր քի, Մէմ-
լէքէթէյի ինթիլալըլաբը, պուլուն պէօլէ
օլտուղուն պիւրիքտէն պաշգա, խարիճտէն
պէյ ինթիլալ իթմէքլիյին տախի շարթնա-
մէյէ մուղալիր օլտուղուն պիւրիքէրի հալ-
տէ (շիւքի, պէյ ինթիլալ օլունմագտատր
զաթ, ապլէն հէմ Ուլաճ եա Պուղտանը օլ-
մալը տըր, վէ հէմտէ 55 եաշընտա օլուպ,
վէ սէնէվի տէ 5 պին տիւգա կէլիւրէ մալիք
պուլունմալըտըր), Գուզա պէյին ինթիլա-
տընը ալըր ալմազ, Պէլճիգա գըրալը հազըթ-
լէրի պիրատէրինի, քէնտիլէրինէ պէյլիյէ
միւնասիպ կէրմիւլէյէր, վէ կիւյա միւշարիլէյի-
տէ գապուլ իտէճէքտիր կիպի, րէյինի
թահսիլ իթմէքսիգին, ալէնէն իլան իթմիշ-
լէր, վէ սօնրատանտա րէտտ իլէ ճէվապ ա-
լարագ, մահգուն օլմուշլարտըր:

Պազը զազէթալարըն գալիլնէ, Մէմլէ-
քէթէյին շիւքիքի մուվազաթ հիւքիւմէ-
թի, սուրէթի զահրէտէ, հէր նէ գատար
պիր գաշ քիմէսնէլէրտէն միւրէթթէպ ի-
տէլէրտէ, քեաֆէսի, կիզլիտէ պուլունան,
վէ ծան իրգա տէնիլէն զաթըն րէյ ու էֆքեա-
րընա խըտմէթ իթմէքտէ օլուպ, վէ իլէ-
րուտէտէ միւմալիլէյին պէյ ինթիլալ օլու-
նաճաղը մէմուլտէն պուլունմագտատ օլտու-
ղունտան, վազըթ գազանարագ, քէնտի
գուրտուգլարը տօլապը տէօնտէրէնէ գա-
տար, խասսէթէն էօլլէ պիր օլմայաճագ շէյի
իլան իլէ, հէրքէսին զիւնիլի իզալ իլէ-
միշտիր:

Պուղտան մագարըր հիւքիւմէթի օլան իաշ-
տա, Պէլճիգա գըրալը պիրատէրլէրինի պէյ
նասպ օլունմագտատ իլան իլէ, խասսէթէն քի-
լիսէլէրտէ գուտտաբը շէրիֆ թագտիս գը-
լընմըլ իսէտէ, էհալի իւզէրիլտէ էսէրի հօշ-
նուտի կէօրիւլէմէտիքտէն պաշգա, Պուղ-
տանտան ալըրաբագ, պաշգա պիր պէյ նասպ
իտէճէքլէրի, վէ Մ. Ժ. Սթուրճալտա շու
մէմուրիլէթ իշին ինթիլալ իլէյէճէքլէրի
էվրագը հալատիստէ օլունմագտատըր:

Հէր նէ գատար, խարիճտէն Մէմլէքէ-
թէյն իշին պէյ նասպը, շարթնամէյէ մու-
ղալիր օլուպ, վէ թարաֆը Սալթանաթը սէ-
նիյեէտէն միւսաատէ պուլունմագտատ շիւքէ-
լի իսէտէ, հէր տէվլէթ տալիմա քէնտի խայր
ու մէնֆաաթընը տիւշիւնէրէք, քէնտի թա-
րաֆիլիլտէն պէլքի պիրիսի ինթիլալ օ-
լունուր իւմիտիլլէ, տիւվլէթի մուղազաճա թա-
րաֆընտան րույի մուվաֆագաթ կէօսթէրիլէ-
ճէյիտէ ինթիլալի գալիլտէն տիր. նասըլ քի
շիւքիտէն, Բուսիա տէվլէթի թարաֆընտան,
քէնտիլէ միւթէալիլ պուլունան իւքթէն-
պուրի տիւգասընը ինթիլալ իթմէլէրի իշին,
Եաշտա զայրէթլէր օլունմագտատ իտուկիտէ
զազէթալարտա օլունմուշտուր:

Պու հատիսէ գուհուրիլտէն սօնրա, թա-
րաֆը Սալթանաթը սէնիյեէտէն, պիրթապի,
վէ քէնտի հուգուգու սարիհի աշքեամընճա,
Թունա գըլընա առաքիրի շահանէ սէվգ
օլունտուղու կիպի, Բուսիա տէվլէթի թա-
րաֆընտան տախի, կիւյա էմրի ինթիլալ
րիայէթէն, Բըրուլ շէնի գըլըլարընա առ-
կէր ինտիրիլտիլի, վէ մըգտարընը 80 պին
նէֆէրէ իպլազ գըլընըպ, վէ Մէմլէքէթէյն-
տէ պիր սիւաճ բաթլատըր իշիտիլէն գա-
տար, հիշ պիր հարէքէթ կէօսթէրմէյիպ օրա-
տա պէլէյէճէյի տախի հալատիստէտէնտիր:

Գուզա պէյէ, թա ինթիլալաբը վէրտի-
կի կիճէյէ գատար, հազգընտա մէտն ու սէ-
նալար օգուշարագ, համր վէ մուլիլն սըֆաթ-
լարը վիրէնիլէր, վէ առէթա իսքէնտէրի քէ-
պիրէ, վէ եախօտ Չէզարա վէ Պօնաբարթա
մանէնտ պիր զաթ օլաճագտըր լիսանըր
գուլանանյարըն քեաֆէսիտէ, շիւքի հիշ
պիր էսէրի էսէֆ կէօսթէրմէտիքտէն պաշ-
գա, ֆապ ու զէմմ տախի իթմէքտէ իմիշ-
լէր. իշթէ պու ալէմ պէօլլէ տիր, պիր ա-
տէմին նուֆուզ ու գուվլէթի վար իքէն ի-
շիթտիկի սէնալարա պազըլմայըպ, իլա ին-
ֆիսալիլտէն սօնրա, պէյն էլ էհալի պըրագ-
տըր թէսսիլիլտէ տիգգաթ օլունմալը տըր.
զիրա, իգպալ տէնիլէն շէյին, հէր քէսէ
տօսթիւզ սուրէթիլի կիտիրէճէկի պի իշ-
թիպահտըր:

Բրէնա Գուզա վէ ֆամիլիսաբ պիւրիւք
ինթիլալ իլէ Պիւքէշտէն չըգարըլմը, վէ
Վիլէնա թարիգինի էլլէ ալմըլ իսէտէ, կիտիպ
ֆարիստէ իգամէթ իտէճէյի, վէ իքի միւթօ
տիւգալըգ սէրվէթի պուլունտուղու հալտէ,
էքսէրիլի Ֆիլէմէնք ֆօնտօլարընա պաղա-
մըլ օլտուղու տախի զազէթալարտա օլուն-
մուշտուր:

Գուզա պէյին մուխապէրաթը շախսիյէսի-
նին հիշ պիրիսինէ հէնուգ էլ վուրուլուպ օ-
գուլունմալը տըր. շիւքի Ֆրանսա գօնսօլ-
տու, սայիր գօնսօլտար տախի պէրապէրին-
տէ օլտուղու հալտէ, միւշարիլէյին շախ-
սընա ալիտ պուլունան թահրիթաթտան հիշ
պիրիսինի մէյտանէ չըգարըլմաճաբ գըմըն-
տա բըթթէսթօ իթմիշտիր:

—Շիրքէթի խայրիլէնին նիգամըլ
հալ ու հարէքէթլէրի ալէյհիտէ, շիւք
տիլէ գատար կէրէք ճէրիտէտէ, վէ կէ-
րէք սայիր զազէթալարտա բէք չօք շէյ-
լէր եազըլմըլ իսէտէ, հէման հիշ պիր

Թէպէտուրաթ վէ իսլահաթ կէօրիւլ-
մէյիպ, մէգքիւր շիրքէթին իտարէսինէ
մէմուր պուլունան զաթլար, կէրէք սէ-
հիմ սահիպլէրինի, վէ կէրէք էհալիլի,
քէնտի ինթիլալլէրինէ գուլ իթմէք կիպի
պիր թարիգէ սիւլուգ վէ տէվամ իթ-
մէքտէ օլտուգլարընտան, թիւրքի նամ
զազէթանըն 39ունճու նիւսիսիտէ,
բէք սիթէմամիլ պիր պահա տէրճինէ
միւսթահագգ կէօրիւլմիւշտիլ Եէրիմիլ
միւսաատէ իթմէտիկիլտէն թէրճէմէսին-
տէն սարթը նազար իտէր իսէքտէ, եա-
լընըգ շու գատարընը պէյան իտէրիլքի,
«շիրքէթի մէգպուրէ եա թուլթուղու
թարիգտէն վազ կէշէրէք ազըլանէ, վէ
սէրպէսթիլէթէ մուվաֆըր (շիւքի շիւք
տի հէր սէհիմ սահիպլինի սէօզէ գա-
լըլմայա սէլահիլէթի եօգ տուր) պիր
թարիգ թուլթալըտըր, վէ եախօտ պու
իմթիլալտան վազ կէշմէլիտիր. վէ սէ-
հիմ սահիպլէրինէ բէք չօգ ֆայիտէլի
օլտուղու հալտէ, նիշէ սէրմայէ սահիպ-
լէրիտէ տէրիւհտէ իթմէյէ հազըրտըրաբ
տէմիշտիր:

Էկէր Շիրքէթի մէգպուրէնին իտա-
րէսի, պու պահստան տախի միւթէէս-
սիր օլմազ իսէ, տուլտուղունու տուլ-
մալըգտան, վէ իշիթտիկիլի իշիթմէգ-
լիքտէն կէլմէք իլին, հէրքէսէ նամալիւմ
օլան պիր պիւրիւք սէպէպ թահթընտա
մաղլուպ պուլունմագտատըր տէնսէ ճա-
լիլ տիր:

—Ճէրիտէնին 360 ընճը նիւսիսիտէ
տէ, Սիմօնաքի իմգասըլա, Եօղլատ հագ-
գընտա պիր մէքթուպ տէրճ իտիրիկի
կէօրիւլմիւշտալիլ:

Մէգքիւր մէքթուպտա, օրանըն ի-
լէրուտէ չօրպաճըր օլան հաճի Օհան
աղա Արսլանեան ալէյհիտէ տախի, բէք
չօգ շէյլէր սէօլլէնմիշ տիր:

Հաճի Օհան աղա թարաֆընտան,
մէգքիւր մէքթուպ գարըլ ճէվապ վէ-
րիլէրէք, ճէրհ օլունուպ օլունմայա-
ճաղըն պիլէմէյիլ. ֆագաթ, շու միւ-
նասէպէթլէ, թաշրատա պուլունան չօր-
պաճըլարա շունու խապէր վէրիլիլքի,
շիւքիտէն սօնրա, թալը ու հարէքէթ-
լէրինի տէյիլթիլէրէք, ումուճա քէնտի-
լէրին սէվտիրմէյէ չալըլմալը տըրլար,
եօխսա էօլլէ պազը միւտահէնէճի միւ-
լէթ զազէթալարընա քէնտիլէրին մէտհ
իթտիրիպ, վէ տօղըրուլ սէօլլէյէնլէրի
տախի իշիթմէգլիլէ վուրմանըն վազթի
կէշմիշ տիր. զիրա, Օսմանընճա զազէ-
թալար տախի, նասըլ քի կէօրիւլմէքտէ
տիր, էօլլէ գըրիթիգա պահսալըր տէրճ
իթմէյէ պաշլամըլար տըր. . .

Ումալըլք քի, պիլիմ պու խալիսէթ
էսէրի օլան նասիհաթ ու ինթարըմը-
տան, պազը խօտպին զաթլար, մա մէմ-

դո՛վուն պո՛ւ գարարնա գարշը կէլըր , վէ իշթէ օլ վագըթտան , « կրօնաւորուն մուհաքէմէսինէ անձագ կրօնաւոր պազըպ , վէ լազըմ կէլէն ճէզասընըտա անձագ կրօնաւոր թէրթիպ իթմէլի տիր , աշխարհականլարըն պէօյլէ պիր շէյն գալըրմայա , ապա հագգ ու սէլահիյեթթէրի եօգ տուր » իտտասար մէյտանէ չըգար , վէ կիւնտէն կիւնէ ճէսամէթ քէսպ իթտիկինտէն , խառն ժողովտա պո՛ւ մէսէլէնին պագըլմասընա գարար վէրիլըր , վէ պագըլըր :

Խառն ժողովտա , պաշլըմ սրբազան պատրիարք հայր իլէ , խորէն վարդապետ , մէղքիւր հուգուգ իտտասարնը թասա հուպ իտէրէք , տէր Գալոբուն ճիւնհալարընա , զայնթ ուֆագ կէօսթէրիճի կէօգլիւքլըր իլէ պագարագ , օլ մէրթէպէ քիւչիւտիւրլէր քի , ճէզա օլարագ , եալընըգ իւչ ալ միւտտէթլէ փիլոնու ալընմասընա գանաթ օլունմասընը ճալիգ կէօրիւրլէր :

Քաղաքական ժողով ազալարընտան պագըլար , իշն պիր թաթլը եւրինտէ պըրագմագ իսթէտիքլէրինտէն , գարար վէրմիշ օլտուգլարը Լիմանպատր սիւրկիւնլիւլիւնիւ , պէշ սէնէտէն տէօրթ սէնէյէ , պատէհու իւչ սէնէյէ , վէ ագըպէթքեար եալընըգ պիր սէնէյէ թէնպիլ իտիլմէսինի թէքիլի իտէրլէր : Հալպու քի կրօնաւորլար գաթան իտտալարընտան վագ կէչմէք իսթէմէտիքլէրինտէն , պիր տիւրլիւ գապուլ իթմէզլէր , վէ սօնունտա , ճիսմանի ազալարտան պիրիսի , « մատամ քի կրօնական ժողով իսքեաթ օլմագ իսթէմէյօր , տիմէք տիր քի , Սահմանադրութիւնուն ահքեամընա թէվֆիգան , պիգ պո՛ւ մէսէլէյի Ընդհանուր ժողովուն հուգուրունա չըգարմայա մէճպուրուգ » տէր , վէ նիհայէթինտէ , կրօնաւոր ազալար , մէրգուլ քահանանըն , Էրզրումա պիր գաչ սասաթ մէսաֆէտէ օլան Բասէն վանքընտա ալթըր ալ ապաշխալանք չէքմէսինի թէքիլի իտէրլէր : Հալպու քի Քաղաքական ժողով , օլ գարալընը , պագ ալթընա ալտըրմագ իսթէմէտիքտէն պաշպա , պէօյլէ պիր ասըրտա , հէր միլլէթ վէ հէր տէվլէթ նիգամաթ ու շէրիսթընա մուղայիր օլտուգտան պաշպա , ազլ ու ֆիքրէ , վէ հաթթա քէնտի թարիկս վէ քիլիսէ հուգուգլարըմըգա տախի մուղայիր պուլունան պիր հուգուգու , եալընըգ պիր սրբազան Պատրիարք իլէ , խորէն վարդապետին խաթըր իշն , բուհպան կիւրուհունա թէսպիմ իտէրէք , Սահմանադրութիւնա գարշը իշնմէք , վէ տիւնեյա կիւլիւնձ օլմագ իսթէմէտիկինտէն , կրօնաւորլարըն մէզքիւր թէքիլիինի լէտտ իտէր , վէ օլ պապտէ խայլիճէ գըլ ու գալ գուհուրինտէն սօնրա մէճլիս տաղըլըր ,

կրօնական ժողով , շու մէսէլէ , Սահմա

նադրութիւնա թէվֆիգան , Ընդհանուր ժողովուն հուգուրունա չըգաճագ օլտա , տալայըր դայա իտէճէկինի տէրք իյլէտիկինտէն , քէնտի իտտասարնտա իսար իտէրէք , տէր Գալոբուն Բասէն վանքընա կիթմէսինէ քէնտինձէ գալիէն գարար վէրիլ , վէ սրբազան Պատրիարք հայր հագըթթլէրի տախի , Քաղաքական ժողովուն խապէրի օլմատըղը թագտիրտէ , կիւյա սըրֆ բուհանի պիր մէսէլէ տիր կիւպի , Պապը ալիյէ թագըրի իտէրէք , օլ պապտէ լազըմ կէլէն էմրի ալիյի իսթիտա իտէր :

Միւշարիլէյ հագըթթլէրինէ տօսթլուգ իթմէք իսթէյէն պիր գաթ , մէզքիւր թագըրիլին Պապը ալիյէ կէօնտէրիտիկին իշնթտիքտէ , անինտէ նէզտինէ կիտէրէք , պիւլիւք պիր եանլըլըգտա պուլունտուղուն , վէ Քաղաքական ժողովա հագարէթ իթմիշ օլտուգտան պաշպա , Ընդհանուր ժողովուն հուգուգուհուղասպ իտիպ , վէ Սահմանադրութիւնա տախի գարշը հարէքէթ իթմիշ օլտուղուն թէֆհիմ իյլէտիքտէ , կէրչի միւշարիլէյ հագըթթլէրի բէշիման օլարագ , Պապը ալիյէ պիր գարու—օղընը կէօնտէրիլ , վէ մէզքիւր թագըրիլին սէրիան կէրի չէվթիլմէսինի միւրատ իտէր իսէտէ , մէրգուլ կիտէնէ գատար , թագըրի թօրպայա կիրմիշ պուլունուր :

Պատէհու Քաղաքական ժողով թէճէմիւր իտիպ , մէզքիւր թագըրիլին սէօհպէթի աշլտըրգտա , պիւլիւք գըլ ու գալի մուճիպ օլուր , վէ մէսէլէնին Ընդհանուր ժողովա թագտիլիլէ , սրբազան հայր հագըթթլէրին պո՛ւ հարէքէթինա մագպուլէսինտէն թէչէքքի իտիլմէսինէ գարար վէրիլըր : վէ պունուն իւզէրինէ , բուհպան թագըմը թարաֆընը չէքմէքտէ օլան պիր գաչ ազալար , իսթիֆա իտէրլէր :

Հէր նէ դատար , մէսէլէնին Ընդհանուր ժողովա թագտիլի , սրբազան հայր հագըթթլէրինէ հօշ կէօրիւնմէգ իսէտէ , Ընդհանուր ժողովտա , քէնտի իտտալարընըն նէ սուրէթտէ գապուլիյիթթպուլուպ պուլմայաճաղընը պիլէմէտիկինտէն , վէ պէլքիտէ , սինինէ , սըֆաթընա , թարաֆիլիլէրինէ , վէ մէլէստէ—կրօնական իրաւասութիւն—պուլունտուղունա կիւլէնտիկինտէն , չօղլուգ ֆիլթուր կէթիլմէյէրէք , թէհամիլլի իտէր իսէտէ , կէչէն տէֆաքի Ընդհանուր ժողովտա , պիլ միւնասէպէ , մէզքիւր հուգուգ իտտասարնըն սէօհպէթի աշլտըրգտա , չօղլար իւզէրինտէ , տտէթա պիր էսէրի թէհայիլուր կէօրտիլթտէն պաշպա , Պտեֆան պէյ թարաֆընտան վէրիլէն ճէվապըն հագըլըլըրընը , գուլլէթիլինի , վէ սայիր երեսպիլտան էֆէնտիլէր իւզէրինէ իթտիկի թէհասիլինի , վէ նէ տէրէճէլլտէ թահսին ի

տիլտիկինի կէօրտիլկիւնտէն , անգարիպ մէզքիւր մէսէլէնին մէյտանը միւզաքէրէյէ գօնուլաճաղըն , վէ պինասէն ալէյհ , Ընդհանուր ժողովու , կրօնական ժողով կիպի , պիր գաչ պին սէնէ էվլէլքի ալտամար էֆքեար վէ իթիպատընտա պուլմայաճաղըն ֆէհմ ու տէրք իյլէտիկինտէն , զանն իտէրիլքի , տուլուպտա մաղուպիյիթթ սըֆաթընը կիլինմէքտէն իսէ , իսթիֆա իտիպտէ , հիչ տէյիլ իսէ , պիր թագըմ սօֆուլար նէզտինտէ , « մէզհէպ ուղընտա ֆէտաքեարլըգ իթտի , վէ տինտանլըլընը իպրագ իյլէտի » շէրէֆինի գազանմագլըղը թէրճիհ իյլէմիշ , վէ իշթէ պո՛ւ տէֆա իսթիֆասընը կէօնտէրմիշ տիր :

Պո՛ւ հուգուգ մատտէսինտէ , սրբազան հայր հագըթթլէրինին , վէ եախօտ կրօնական ժողովուն հագըր վաճմը տըր , եօճմու տուր , օլ պապտէ քէնտի միւթալամըղը եարընտա օպիր կիւնտէ պէյան իտէճէք իսէքտէ , շիմսիտէն շունու տախի ունութմայըր սէօյլէմէ քի , հէր նէ գատար էսասը մատտէ , տէր Գալոբուն շուրայա եա պուրայա նէֆ իթտիլիլմէսի , վէ եախօտ շու եապու ճէզայը չէքտիրիլմէսի օլմուշ իսէտէ , ապը մէսէլէօնտա տէյիլ տիր . զիրա , պիր քահանայ , շու եապու ճէզայը չէքմէմիշ , վէ եախօտ ճիւնհասը պիւթիւն պիւթիւն աֆվ իտիլմիշ , պիւլիւք պիր շէյ տէյիլ տիր . լաքին , պիր քահանայ , եախօտ սայիր մէսնէտտէ պուլունան պիր բահիպին ճիսմանի ճիւնհասը մուհաքէմէսինէ , ճիսմանիլէր գարըշամայըպ , անձագ բուհանիլէր գարըշամայը տըրլար մէսէլէսի , պիւլիւք , պիւլիւք , վէ բէք պիւլիւք պիր մէսէլէ տիր . իմտի , սրբազան հայր հագըթթլէրի իսթիֆասընը ալսատա , ալմաստա , մէզքիւր մէսէլէ Ընդհանուր ժողովուն հուգուրունա չըգմայը , վէ պիր տախի պէօյլէ միւլաճատէլէրի մուճիպ օլմասըն իշն , հալ ու թէսվիլէ օլունմայը , վէ կրօնական ժողովա քէնտի հուգուգուհուն հուտուտու , սարահէթէն պիլտիրիլմէլ տիր :

—Արժ . Խըմեան Մկրտիչ վարդապետին թրապգօնա կէտիկի , վէ եազընտա պուրայա ալտէթ իտէճէկի մէսմուլիլ օլմուշ տուր :

—Իքի կիւնտէն պէրու , պո՛ւ կիւնլէրտէ ճանիպի Պապը ալիտէն Բաթրիքխալէյէ կէլմիշ օլան պիր գըթա թէզքէրէյի ալի հագըրնտա , պէյնէլ նաս պիր պիրինէ մուղայիր լաղըրտըլար կէզմէքտէ օրտուղունտան , հագըրաթթ հալի եարըն պէյան իտէրիլ :

ՍԱՀԻՊ ԱԶԵԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԵՎԱՆԹ ՀԵՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԻՍԱՆԷՍԻՍԷ :
ԳԵԹ-ՕՂԻՌՏԱ ՏՕՂՐՈՒ ԵՕԼՏԱ , ՅՈԹՕՐԱՅ ԱՊՏՈՒԼԻԱԷ
ԳՐԱԾԵՐԼԷՐ ԳԱՐԵՐԱՆՏԱ ՆԻՄԵՐՈ 519 :